26/09/2023

Μητροπολίτης Μεσσηνίας: «Η Εκκλησία πρέπει να δίνει ελπίδα στον κόσμο»

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Μεσσηνίας

«Η Εκκλησία πρέπει μέσα από την διακονία της να δίνει ελπίδα στον κόσμο και με την δύναμη της αγάπης να οδηγεί τον κόσμο προς την σωτηρία», τόνισε ο Μητροπολίτης Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομος μιλώντας στην 12η κληρικολαϊκή συνέλευση της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αυστραλίας, που πραγματοποιήθηκε στο Σύδνεϋ (24-27 Σεπτεμβρίου 2023). Μάλιστα σημείωσε ότι «τα προβλήματα του κόσμου είναι ταυτόχρονα και προβλήματα της Εκκλησίας».

Ο Σεβασμιώτατος συμμετέχει ως προσκεκλημένος του Αρχιεπισκόπου Αυστραλίας κ. Μακαρίου, και μεταξύ άλλων επεσήμανε ότι *«η πράξη της ιερωσύνης υπό την προοπτική της κοινωνίας και στο πλαίσιο της εκκλησιαστικής κοινότητας σημαίνει εθελούσια στράτευση και αυταπάρνηση»*

Η εισήγηση του Μητροπολίτη Μεσσηνίας κ. Χρυσοστόμου, καθηγητή του Εθνικού

καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, με θέμα **«Ἱερωσύνη: Χάρισμα καὶ διακονία»**, ἔχει ως ἑξῆς:

1. ## Ἡ Χριστολογική καί πνευματολογική βάση τῆς χαρισματικῆς ἱερωσύνης.

Ἀφετηρία γιά τό θέμα τῆς ἱερωσύνης καί τῶν χαρισμα-τικῶν λειτουργημάτων στήν Ἐκκλησία εἶναι ἡ χριστολογική θεώρησή τους. Δέν εἶναι τυχαῖο ὅτι στά κείμενα τῆς Καινῆς Διαθήκης ὅλα τά ὑφιστάμενα λειτουργήματα ἀποδίδονται στόν Χριστό (Ἑβρ. 3, 1. Ματθ. 23, 8. Ἰωαν. 13, 13. Ἑβρ. 5,6. 8, 4. 10, 21. 2, 27. Α΄Πετρ. 2, 25. 5, 4. Ἑβρ. 13, 13. Ρωμ. 15, 8. Λουκ. 2, 27. Φιλιπ. 2, 7). Αὐτή ἡ ἀφετηριακή ἀρχή μᾶς ὁδηγεῖ στή θεώρηση ὅτι κάθε λειτούργημα στήν Ἐκκλησία ταυτίζεται μέ αὐτό τό λειτούργημα τοῦ Χρι-στοῦ, τό ὁποῖο, ὡς λειτούργημα στό «σῶμα τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. 1, 22), ἀποτελεῖ μία προβολή τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ στήν Ἐκκλησία, στοιχεῖο ἀπαραίτητο σέ κάθε θεολογική προσέγγιση τοῦ θέματος τῶν λειτουργημάτων. Ἔτσι τό λειτούργημα δέν ἐξαντλεῖται μόνο στήν ἠθική ἤ στήν κοινωνιολογική προσέγγισή του ἀλλά πρώτιστα κατανοεῖται ὡς λειτούργημα τῆς Ἐκκλησίας, τό ὁποῖο προέρχεται καί στηρίζεται στήν χριστολογική του προοπτική.

Τό δεύτερο ἀφετηριακό στοιχεῖο εἶναι ὅτι τό λειτούργημα τοῦ Χριστοῦ μέσα στήν Ἐκκλησία προϋποθέτει τήν παρουσία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅπως ἀπαραίτητο εἶναι τό Ἅγιο Πνεῦμα καί στό γεγονός τῆς ἐνανθρώπησης τοῦ Χριστοῦ, ἔργο τό ὁποῖο εἶναι ἀδιανόητο χωρίς Αὐτό (Λουκ. 1, 35. Ματθ. 1, 18-20).

Οἱ δύο αὐτές ἀφετηριακές ἀρχές μᾶς ὁδηγοῦν στό συμπέρασμα ὅτι τό λειτούργημα στήν Ἐκκλησία εἶναι ἔργο σύμπασας τῆς Ἁγίας Τριάδος, γεγονός τό ὁποῖο ὁδηγεῖ ἀπαραίτητα σέ μία μορφή κοινότητας καί κοινωνίας, ἀφοῦ τό ἔργο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι πρώτιστα ἔργο κοινωνίας (Β΄Κορ. 13, 13. Φιλιπ. 2, 1)[1], ἐνῶ σύμφωνα μέ τήν διήγηση τοῦ Β΄ κεφαλαίου τῶν Πράξεων ἡ κάθοδος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος συνεπάγεται καί τή σύσταση τῆς κοινότητας τῆς Ἐκκλησίας (Πραξ. 2, 41 κ. ἑξ).

α. Ἡ ἱερωσύνη ὡς ἐκκλησιολογικό γεγονός.

Τό λειτούργημα λοιπόν τῆς Ἐκκλησίας καί τό γεγονός τῆς χειροτονίας πού σχετίζεται μέ τό λειτούργημα ἀναφέρεται στήν κοινότητα καί ὄχι σέ ἄτομα, ἐάν θεωροῦμε βέβαια ὅτι τό λειτούργημα στήν Ἐκκλησία δέν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπό τό λειτούργημα τοῦ Χριστοῦ καί ἄν πράγματι πιστεύουμε ὅτι πραγματοποιεῖται διά

τῆς ἐμπνοίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, γι’ αὐτό καί δέν ἔχει ἀνθρώπινη προέλευση ἀλλά εἶναι δωρεά καί χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἡ ὁποία προέρχεται ἀπό τόν Θεό. Ἐπιπλέον τό λειτούργημα δέν δρᾶ αὐτονομημένα ἀλλά κοινοτικά καί ἀποτελεῖ χαρισματική παρουσία μέσα στήν ἴδια τήν κοινότητα.

Γιά τούς λόγους αὐτούς ἡ φύση τοῦ λειτουργήματος στήν Ἐκκλησία καί διά τῆς Ἐκκλησίας ἐκτός ἀπό ἱερατική εἶναι συγχρόνως ἐνταγμένη καί σέ ἕνα πλέγμα σχέσεως κοινωνίας, ἡ δέ πράξη τῆς χειροτονίας εἶναι μία πράξη διάκρισης τοῦ κάθε λειτουργήματος (πρβλ. Α’ Κορ. 12, 11), ἰδιαίτερα τῶν κληρικῶν καί τῶν λαϊκῶν, στό πλαίσιο ὅμως τῆς ἑνότητας τοῦ ὅλου ἐκκλησιαστικοῦ σώματος. Χαρακτηριστική ἀναφορά τοῦ συνδυασμοῦ στό πλαίσιο τοῦ ὀξύμωρου αὐτοῦ σχήματος μεταξύ τῆς διακρίσεως τῶν λειτουργημάτων καί τῆς ἑνότητας εἶναι τά κεφάλαια 12 καί 13 τῆς Α’ πρός Κορινθίους Ἐπιστολῆς, ὅπου ὅλα τά χαρίσματα καί τά λειτουργήματα προσδιορίζονται ὄχι ἀπό μόνα τους ἀλλά σέ σχέση ἀγαπητικῆς κοινωνίας. Συνεπῶς γνήσιο καί αὐθεντικό χάρισμα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι τό χάρισμα πού βρίσκεται σέ σχέση πρός τά ἄλλα χαρίσματα ἀλλά καί πρός τό «σῶμα τοῦ Χριστοῦ», τήν Ἐκκλησία. Καί τό χάρισμα τῆς ἱερωσύνης τίθεται ὑπό τήν προοπτική τῆς κοινωνίας, ὡς ἀποτέλεσμα σχέσης χαρισματικῶν μελῶν τοῦ «σώματος τοῦ Χριστοῦ», τῆς Ἐκκλησίας, καί τοῦ ἴδιου τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ γεγονότος.

Ὑπ’ αὐτή τήν προοπτική ὁ χειροτονούμενος συνδέεται βαθύτατα μέ τήν ἐκκλησιαστική κοινότητα μέσα ἀπό τήν πράξη τῆς χειροτονίας καί ἄρα δέν κατέχει τήν ἱερωσύνη του ἀτομικά, ὅπως λανθασμένα πολλές φορές τήν θεωροῦμε, ἀλλά οὔτε καί «ἀπολελυμένως» (in absoluto).

β. Χαρισματικά λειτουργήματα καί Θεία Εὐχαριστία.

Ἡ πράξη τῆς ἱερωσύνης ὑπό τήν προοπτική τῆς κοινωνίας καί στό πλαίσιο τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητας σημαίνει ἐθελούσια στράτευση καί αὐταπάρνηση, γεγονός τό ὁποῖο ἐπιβεβαιώνεται καί μέ τήν πράξη τῆς χειροτονίας, ἡ ὁποία ἐπιτελεῖται πάντοτε μέσα στήν εὐχαριστιακή σύναξη τῆς κοινότητας καί μόνο ἀπό τόν ἐπίσκοπο, ὁ ὁποῖος βρίσκεται εἰς «τῦπον Χριστοῦ», εἶναι ἐγγυητής τῆς ἀληθοῦς ἑνότητας καί κοινωνίας βεβαίως, μέσα στήν ποικιλία τῶν πολλῶν χαρισμάτων καί τῶν λειτουργημάτων, καί ὁ «προεστώς» τῆς συγκεκριμένης εὐχαριστιακῆς κοινότητας. Κάθε λοιπόν μορφή λειτουργήματος πρέπει νά ἔχει τίς ρίζες του στήν Εὐχαριστία καί σέ αὐτήν σέ τελική ἀνάλυση θά πρέπει νά ἀναφέρεται.

Μέ βάση τό κριτήριο αὐτό, τῆς σχέσης δηλαδή Εὐχαριστίας καί λειτουργημάτων,

ὑφίσταται καί ἡ διάκριση μεταξύ τῶν δομικῶν-εὐχαριστιακῶν διακονη-μάτων (χειροτονίες), καί τῶν μή δομικῶν διακονημάτων (χειροθεσίες).

Τά πρῶτα, τά δομικά-εὐχαριστιακά, εἶναι τά σημαντικά καί οὐσιαστικά, τά ὁποῖα διακρίνονται στή βάση μιᾶς ἱεραρχικῆς τάξης, μέ πρῶτο τό πρόσωπο τοῦ ἐπισκόπου, μέ τό ὁποῖο ποιμαίνεται ἡ κοινότητα καί τό ὁποῖο ἀποτελεῖ τόν προεστῶτα τῆς εὐχαριστιακῆς κοινότητας. Αὐτός βρίσκεται εἰς «τόπον Θεοῦ» καί «τῦπον Χριστοῦ» καί ἀπό αὐτόν προέρχεται κάθε λειτούργημα ὡς ἡ πραγματική εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ. Ὑπάρχει καί τό λειτούργημα, τό ὁποῖον φέρουν οἱ πρεσβύτεροι, οἱ ὁποῖοι συλλειτουργοῦν μέ τόν ἐπίσκοπο, τόν περιστοιχίζουν, ὅπως οἱ ἀπόστολοι τόν Χριστόν, καί ἀποτελοῦν τόν «σύλλογο τοῦ ἐπισκόπου»[2].

Τό τρίτο λειτούργημα εἶναι ὁ διάκονος, ὁ ὁποῖος «σημαίνει» τήν ἔναρξη τῆς Εὐχαριστίας, προτρέπει τόν λαόν τοῦ Θεοῦ καί προσάγει τά δῶρα τῆς Εὐχαριστίας. Εἶναι ὁ συνδετικός κρίκος μεταξύ τοῦ ἐπισκόπου καί τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, τῆς κοινότητας[3].

Ὑπάρχει καί ἕνα ἀκόμη λειτούργημα, τῶν λαϊκῶν, οἱ ὁποῖοι μέσω τῆς βαπτισματικῆς χρίσης τους μέ τό ἅγιον μῦρον καθίστανται ἀπαραίτητοι στόν δομικό εἰκονισμό τῆς κοινότητας ἔστω καί ἄν θεωροῦνται λανθασμένα ὡς «μή χειροτονημένοι»[4]. Ὅσο ἀπαραίτητη εἶναι ἡ συμμετοχή τῶν λαϊκῶν στήν τέλεση τῆς Εὐχαριστίας, σύμφωνα μέ τήν παράδοση τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας, τόσο ἐπιβεβαιωτική εἶναι ἀκριβῶς ἡ παρουσία τους καί ὁ δομικός καί οὐσιαστικός ρόλος τους στήν ὅλη εὐχαριστιακή θεμελίωση τῆς κοινότητας καί τῆς ἱερωσύνης.

γ. Τό ἱερατικό χάρισμα καί ἡ διακονία σέ σχέση πρός τήν κοινότητα.

Σύμφωνα μέ ὅσα ἀναφέραμε μέχρι τώρα ἡ ἱερωσύνη ὑπάρχει ἐνεργός μόνο ἐντός τῆς εὐχαριστιακῆς κοινότητας καί ὄχι ἐκτός ἤ ὑπεράνω αὐτῆς. Ἡ χειροτονία, ὡς μία πράξη χαρισματική καί δωρεᾶς δέν δίνει στόν ἱερέα ὑπερφυσικές δυνάμεις ἀλλά τόν καθιστᾶ σέ μία ἰδιαίτερη σχέση μέ τήν κοινότητά του. Αὐτό σημαίνει ὅτι στό πλαίσιο αὐτῆς τῆς συγκεκριμένης κοινότητας καλεῖται νά λειτουργεῖ καί νά διακονεῖ.

Ἐπιπλέον ἐξαιτίας αὐτῆς τῆς σχέσης, τῆς χειροτονίας μέ τήν κοινότητα, δεν παράγεται ἕνα εἶδος αὐτονομημένης ἐξουσίας ἤ αὐθεντίας, ἀλλά ἄσκηση ἑνός ἔργου ἰδιαίτερου, τό ὁποῖο ἐπίσης ὡς δωρεά ἀποκτᾶται μέ τή χειροτονία καί σχετίζεται πρός τήν κοινότητα, στό πλαίσιο μάλιστα τῶν ἰδιαίτερων συνθηκῶν τοῦ πολιτιστικοῦ περιβάλλοντος καί τῶν προβλημάτων τῆς κάθε τοπικῆς κοινότητας, τά ὁποῖα καλεῖται νά μεταμορφώσει καί νά τά μεταποιήσει σέ στοιχεῖο

ἑνότητας καί κοινωνίας καί ὄχι διάσπασης ἤ διαίρεσης καί μάλιστα πρός σωτηρία τοῦ ποιμνίου τῆς συγκεκριμένης εὐχαριστιακῆς κοινότητας. Αὐτή ἀκριβῶς ἡ μεταμορφωτική δράση τῆς ἱερωσύνης μέσα στό κόσμο καί στό πλαίσιο τῆς τοπικῆς κοινότητας καί τῶν ἰδιαίτερων προβλημάτων του εἶναι πού τήν διαφοροποιεῖ ἀπό κάθε ἄλλη μορφή ἐξουσίας καί τήν μεταποιεῖ σέ διακονία. Ἡ διακονία ὅμως δέν θά πρέπει νά ἀποτελεῖ αἰτία ἀλλαγῆς τῆς ταυτότητας τοῦ χαρισματικοῦ λειτουργήματος καί ἀφορμή συγχύσεως ἢ ὑποκατάστασής της ἀλλά πράξη «ἱεραποστολική», στό πλαίσιο πάντοτε τῆς «ἐν κοινωνίᾳ» κοιξνότητας[5].

Ἐπιπλέον δέν θά πρέπει νά μᾶς διαφεύγει ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι «ἐν τῷ κόσμῳ ἀλλά οὐκ ἐκ τοῦ κόσμου».

Αὐτό σημαίνει ὅτι ἡ Ἐκκλησία μέ τά χαρισματικά της λειτουργήματα πρέπει νά ἐκπληρώνει τό χρέος της σέ σχέση πρός τήν σωτηρία τοῦ κόσμου, γι’ αὐτό καί πρέπει νά εἶναι πλήρως στρατευμένη μέσα στόν κόσμο, ὁπλισμένη ὅμως μέ τή δύναμη καί τή δωρεά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τήν ὁποίαν χαρίζει ὁ Χριστός, ὥστε νά ἐπιτελεῖ τήν ἀποστολή καί τήν διακονία της μέσα στόν κόσμο καί γιά τή σωτηρία τοῦ κόσμου.

Ἡ ἴδια ἡ μυστηριακή καί εἰκονιστική κατανόηση τῆς συνηθροισμένης στήν Εὐχαριστία κοινότητας πρέπει νά λειτουργεῖ μέ ἀναφο-ρά στήν πραγματική ζωή πού ἀνακαινίζεται μέσα ἀπό τήν κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί ἀπό τό ἔργο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ πού εἶναι ἡ εἰκόνα τῆς θυσίας καί τῆς ἔμπρακτης προσφορᾶς ἀγάπης, γι’αὐτό καί στήν λειτουργική ἐμπειρία τῆς πρώτης Ἐκκλησίας εἶναι ἀδιανόητη ἡ λειτουρ-γική πράξη χωρίς τήν κοινωνική διάστασή της (Πραξ. 2, 42 κ. ἑξ. Α’ Κορ. 11, 1 κ. ἑξ. Ἑβρ. 13, 10-16)[6].

Αὐτό σημαίνει ὅτι ἡ Ἐκκλησία πρέπει μέσα ἀπό τήν διακονία της νά δίνει ἐλπίδα στόν κόσμο καί μέ τήν δύναμη τῆς ἀγάπης νά ὁδηγεῖ τόν κόσμο πρός τήν σωτηρία. Εἶναι ἀνάγκη νά δοῦμε τό ἐκκλησιολογικό πλαίσιο αὐτῆς τῆς δυναμικῆς καί ὄχι στατικῆς διακονίας τῆς Ἐκκλησίας μέσα ἀπό τήν ἱερωσύνη, ὡς μία δυναμική κίνηση πρός τό μέλλον καί ὡς μία πορεία πρός ἐπίτευξη τῆς σωτηρίας.

2. Τό ἐκκλησιολογικό πλαίσιο τῆς διακονίας.

Τόσο στόν λαό τοῦ Ἰσραήλ ὅσο καί στή ζωή τῆς ἀρχέγονης Ἐκκλησίας ἡ διακονία ἦταν ἀνέκαθεν συνδεδεμένη μέ συγκεκριμένα πρόσωπα. Τά πρόσωπα χαρακτηρίζονταν ὡς ὑπηρέτες τοῦ Θεοῦ καί μεσῖτες μεταξύ τοῦ Θεοῦ καί τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅπως π.χ. ὁ Μωϋσῆς ὁ ὁποῖος θεωρεῖτο ὡς ὁ «διάκονος τῆς πρώτης διαθήκης» (Β΄Κορ. 3,7,9), καί τό ἀξίωμα τους ἀναγνωρίζετο ὡς

«διακονία» (Πραξ. 1,17,25. Β΄ Κορ. 6,3 κ. εξ. 11, 23. 3, 6-9. 8, 18. Κολ. 1,23,25. Ἐφεσ. 3, 7).

Ἡ σχέση αὐτή τῆς διακονίας μέ κάποιο συγκεκριμένο πρόσωπο συνεπάγεται καί μία ἀνάλογη σχέση πρός τήν ἀντίστοιχη κοινότητα, γεγονός τό ὁποῖο ἐπισημαίνεται, ἤδη ἀπό τούς ἀποστολικούς χρόνους. Χαρακτηριστική περίπτωση ἀποτελεῖ ἡ ἀνάληψη προσπάθειας ἀπό μέρους τοῦ Ἀποστόλου Παύλου τῆς ἀνακούφισης τῶν πτωχῶν τῶν Ἱεροσολύμων (Γαλ. 2, 10). Ἡ βοήθεια αὐτή χαρακτηρίζεται ἐπίσης καί ὡς κοινωνία (κοινότητα) (Ρωμ. 15, 16. Β’ Κορ. 8, 4. Πρβλ. Γαλ. 6, 6), γιατί μέ τόν ὅρο αὐτό δέν περιγράφεται μόνο ὁ τρόπος ζωῆς τῶν μελῶν τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας ἀλλά καί ὁ «τρόπος» ἀποστολῆς τῶν μελῶν αὐτῶν στήν Ἐκκλησία (Β’ Κορ. 8, 13-15).

Ἐπιπλέον οἱ Ἀπόστολοι ἀνέθεταν τή διακονία κάποιας συγκεκριμένης κοινότητας σέ κάποιο συγκεκριμένο πρόσωπο, τόν προ-εστῶτα τῆς κοινότητας (ἐπίσκοπο ἢ πρεσβύτερο), ὁ ὁποῖος ἦταν συγ-χρόνως καί ὁ προεστώς τῆς Εὐχαριστίας. Μέ τόν τρόπο αὐτό ὁ προεστώς τῆς εὐχαριστιακῆς κοινότητας καθίσταται καί προεστώς τῆς διακονίας ἐνῶ συγχρόνως ἐπιβεβαιώνετο ὅτι ὁ προεστώς δέν ἦταν ἕνας διοικητής ἀλλά ποιμένας πού ἀσκοῦσαι διακονία ἐκκλησιαστική, ὅπως ὑπαγορεύει καί ἡ κανονική παράδοση τῆς Ἐκκλησίας[7], καί ὄχι κάποια ἐξουσία κοσμικοῦ τύπου. Ὁλόκληρο λοιπόν τό ἔργο τοῦ ἐπισκόπου ἢ τοῦ πρεσβυτέρου πρός τόν λαό τοῦ Θεοῦ πηγάζει ἀπό τό γεγονός ὅτι προΐσταται τῆς Θείας Εὐχαριστίας καί ἡ διακονία του αὐτή εἶναι πρώτιστα ἁγιαστική καί ποιμαντική (πρβλ. Πραξ. 14, 23), καί δευτερευόντως διοικητική[8]. Ἐπίσης, ἕνεκα τῆς παρούσας εὐχαριστιακῆς-ἐκκλησιολογικῆς θεώρησης, ὄχι μόνον ἡ ποιμαντική ἤ ἡ διοίκηση ἀλλά καί ὅλοι οἱ τομεῖς τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας ἀποτελοῦν προέκταση τῆς Θείας Εὐχαριστίας[9].

Ὁ ἐπίσκοπος λοιπόν, ὡς ὁ προεστώς τῆς Θείας εὐχαριστίας, προΐσταται τῆς εὐχαριστιακῆς κοινότητας καί ἐπειδή ἀποτελεῖ τήν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, ὡς alter Christus, γιά τόν «πεπιστευμένον λαόν τοῦ Κυρίου» προΐσταται καί τῆς διακονίας στήν ὁποία συμμετέχουν οἱ πρεσβύτεροι καί οἱ διάκονοι ὄχι βέβαια αὐτονομημένα, γι’ αὐτό καί ὁ κανόνας ἐπισημαί-νει, ὅτι «ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου μηδέ ἐπιτελείτωσαν»[10].

Τό λειτούργημα τοῦ ἐπισκόπου ὅμως εἶναι καί λειτούργημα ἑνότητας καί ἀπαιτεῖ ἐκεῖνος πού τό ἐπιτελεῖ νά εἶναι ἕνας ἀλλά ὄχι μόνος, γι’ αὐτό καί οἱ λοιποί πρεσβύτεροι καί διάκονοι δέν θεωροῦνται περιττοί στήν Ἐκκλησία. Ὁ ἐπίσκοπος ὡς γνωστόν ποτέ δέν ὑπάρχει οὔτε κατανοεῖται οὔτε ἐνεργεῖ μόνος ἀλλά περιστοιχίζεται καί βοηθεῖται ἀπό τούς πρεσβυτέρους καί διακόνους ἐνῶ εἶναι

ἀπαραίτητος καί ὁ λαός. Μέ τόν τρόπο αὐτό, ὁ ἐπίσκοπος καθίσταται ἡ κεφαλή ὡς ὁ προεστώς τῆς κοινότητας καί συγχρόνως τό κατ’ ἐξοχήν δομικό «στοιχεῖο» τῆς κοινότητας. Ὅ,τι ἀφορᾶ τή συγκεκριμένη κοινότητα ἀπορρέει ἀπ’ αὐτόν καί ἐπιτελεῖται ἀπό τούς πρεσβυτέρους καί τούς διακόνους ἐνῶ ἀπευθύνεται ἤ καί ἀναφέρεται στό λαό. Εἶναι βέβαιο λοιπόν ὅτι μία τέτοια μορφή διακονίας δέν ἐπιτρέπει νά ἀναπτυχθοῦν τάσεις «ἐπισκοπολισμοῦ» ἤ ἀποκλειστικῆς «πρεσβυτερικῆς» μορφῆς διακονίας οὔτε βέβαια καθιστᾶ τόν ἐπίσκοπο πλεονάζοντα στά μάτια τῶν πιστῶν ἤ ὅτι ἀσκεῖ ἐξουσία (potestas) οὔτε τέλος ὅτι παρέχεται ἡ δυνατότητα στούς πρεσβυτέρους νά ἐφαρμόζουν ἀποκλειστικά καί αὐτόνομα ὁποιαδήποτε μορφή διακονίας ἐρήμην τοῦ τοπικοῦ ἐπισκόπου.

α. Ὁ ἐπίσκοπος καί τά μή δομικά λειτουργήματα «ἐν τῇ Ἐκκλη-σίᾳ».

Στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας ὅμως εἶναι γνωστό ὅτι ἐκτός ἀπό τά λεγόμενα δομικά λειτουργήματα, τοῦ ἐπισκόπου-πρεσβυτέρου, διακόνου καί τῶν λαϊκῶν, τά ὁποῖα προέρχονται «ἐκ τῆς χειροτονίας», ὑπάρχουν καί τά μή δομικά, τά ὁποῖα προέρχονται «ἐκ τῆς χειροθεσίας» καί τά ὁποῖα θά μπορούσαμε νά χαρακτηρίσουμε ὡς «ἱστορικά» λειτουργήματα, γιατί διακονοῦν μόνο τήν ὁριζόντια καί ἱστορική διάσταση τῆς Ἐκκλη-σίας. Τά «ἐκ τῆς χειροθεσίας» λειτουργήματα ἄν καί δέν εἶναι μόνιμα ἐντούτοις ὅταν ἡ Ἐκκλησία τά θεωρήσει ἀπαραίτητα δέν διστάζει νά τά υἱοθετήσει καί νά τά ἐνεργοποιήσει καί μάλιστα μέ δύο βασικές προ-ϋποθέσεις, ὅτι οἱ φορεῖς τους προέρχονται ἀπό τήν τάξη τῶν «λαϊκῶν» καί ὅτι αὐτά ὅπως καί τά «ἐκ τῆς χειροτονίας» ἀπορρέουν «ἐκ τοῦ ἐπισκόπου»[11].

Ἡ παροῦσα διάκριση μεταξύ τῶν «ἐκ τῆς χειροτονίας» καί τῶν «ἐκ τῆς χειροθεσίας» λειτουργημάτων ἐπιβεβαιώνεται ἀπό τή συζήτηση, ἡ ὁποία ἀναπτύχθηκε μέ ἀφορμή τήν ἑρμηνεία τοῦ ΙΣΤ’ κανόνα τῆς Πενθέκτης (691 μ.Χ.), ὅπου ἡ διακονία δέν εἶχε μόνο τόν χαρακτῆρα τῆς εὐχαριστιακῆς διακονίας (Πραξ. 6, 3-6) ἀλλά καί τῆς ὑπηρεσίας πρός τά μέλη τῆς κοινότητας, ὅπως ἦταν γιά παράδειγμα ἡ διακονία τῶν τραπεζῶν, ἡ θεραπεία τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν τῶν πιστῶν καί ἡ λογεία γιά τούς πτωχούς (Ματθ. 14, 13-21.15, 32-39. Μαρκ. 6, 30-44. 8, 1-10. Λουκ. 9, 10-17. Ἰωαν. 6, 1-14). Αὐτή ἡ μορφή διακονίας πραγματοποιεῖτο ἀπό διατεταγμένα καί δοκιμασμένα μέλη τῆς κοινότητας, τά ὁποῖα ἐπίσης χαρακτηρίζονταν ὡς «διάκονοι», ὡς πρόσωπα δηλαδή τά ὁποῖα βρίσκον-ταν «εἰς ἔργον διακονίας» (Ἐφεσ. 4,12), καί στά ὁποῖα ἀνατίθεντο διάφορα ποιμαντικά καθήκοντα καί διακονίες (Ἐφεσ. 4,11. Β΄ Κορ. 11, 23), ἀναγνωρίζοντας μέ τόν τρόπο αὐτό καί τίς ἰδιαίτερες χαρισματικές τους δυνατότητες[12].

Ἡ διάκριση αὐτή θά πρέπει νά τονίσουμε ὅτι δέν εἶναι ἀξιολογική ἀλλά «λειτουργική» καί ἡ ὕπαρξη τῶν συγκεκριμένων διακονημάτων δέν διαταράσσει τή δομή τοῦ ὅλου ἐκκλησιαστικοῦ σώματος οὔτε βεβαίως προκαλεῖ κάποια δυσλειτουργία ἤ χαρισματική σύγχυση.

Ἡ προέλευση τῶν «ἐκ τῆς χειροθεσίας» λειτουργημάτων «ἐκ τοῦ ἐπισκόπου» καί «διά τήν κοινότητα» ἐπιβεβαιώνει ἐπίσης ὅτι γιά τήν Ἐκκλησία ἡ λατρεία καί ἡ διακονία δέν ἀποτελοῦν δύο διαφορετικούς τομεῖς. Ἡ Ἐκκλησία καί ὁ κόσμος δέν εἶναι διηρημένες πραγματικότητες, καί τά προβλήματα τοῦ κόσμου εἶναι ταυτόχρονα καί προβλήματα τῆς Ἐκκλησίας ἐνῶ ἡ ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας «ἐν τῷ κόσμῳ» δέν ἐκφράζει μία ἐχθρική ἤ ἀδιάφορη στάση ἀπέναντί του ἀλλά μία «ἱεραποστολική» παρουσία, ἐξαγιαστική καί γεμάτη συμπάθεια. Μία παρουσία θεραπευτική καί ποιμαντική[13], ἡ ὁποία ὅμως δέν πρέπει νά ἀπολυτοποιηθεῖ ἤ μονομερῶς νά ταυτιστεῖ μέ αὐτή τή φύση ἤ τήν ταυτότητα τῆς Ἐκκλησίας ἤ νά ἀποτελέσει ἀποκλειστικό καί μόνο κριτήριο καθορισμοῦ τῆς ταυτότητάς Της, γιατί τότε ἡ Ἐκκλησία ἐκκοσμικεύεται καί ζῆ μόνο γιά τόν κόσμον καί γιά τά «τοῦ κόσμου πράγματα» καί ὁ κόσμος δέν ἐξαγιάζεται.

Ἐπιπλέον ἡ Ἐκκλησία ὡς κοινωνία δέν μπορεῖ νά κατανοεῖται μόνο ὡς πρός τήν ὁριζόντια διάστασή Της, ἡ ὁποία περιορίζει τήν ὕπαρξη καί τήν προοπτική τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀποκλειστικά στήν ἱστορική του διάσταση καί μόνο στήν ἐπίλυση τῶν προβλημάτων τῆς καθημερινότητάς του. Πρέπει κυρίως νά ἐπιβεβαιώνει καί τόν πνευματικό καί χαρισματικό ὁρίζοντα τῆς κοινωνίας αὐτῆς, μέ τήν ὁποίαν χωρίς νά ἀναιρεῖται ἡ ὁριζόντια κοινωνία προσανατολίζει τή ζωή τοῦ κόσμου ὥστε νά ἐπιδιώκει τήν «τῶν μελλόντων κατάστασιν»[14].

Τέλος σέ μία τέτοια κοινωνία δέν μπορεῖ νά κυριαρχεῖ ἡ ἀντίληψη μιᾶς παθητικῆς παρουσίας τῶν μελῶν στή δράση καί τή ζωή τῆς κοινότητας. Δέν μπορεῖ δηλαδή στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας νά βιωθεῖ ἕνα γεγονός, ὡς ἔργο τῆς κοινότητας καί νά μήν ξεκινᾶ πρώτιστα ἀπό τήν ἴδια τήν κοινότητα. Ἐπίσης ὃ,τι συνιστᾶ καθημερινή ἐμπειρία καί δράση τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς θά πρέπει νά ἔχει καί αὐτό τήν ἀναφορά του στόν ἐπίσκοπο καί νά ἀναφέρεται στήν συγκεκριμένη εὐχαριστιακή κοινότητα. Αὐτό συνεπάγεται ὅτι ἡ ὁποιαδήποτε δραστηριότητα πρέπει νά ἀποτελεῖ προέκταση ἀλλά καί συνεπαγωγή τῆς «ἐπί τό αὐτό» σύναξης τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος. Παράλληλα, πρέπει νά αὐτονομηθεῖ ἀπό ὃ,τι κινεῖται ἒξω ἀπό τά εὐχαριστιακά-κοινοτικά, ἄρα καί κανονικά ὅρια, διαφορετικά διατρέχει τόν κίνδυνο νά δραστηριοποιεῖται μέ κριτήρια καθαρά κοσμικά καί νά εἰσάγει ὅρους καί ἀρχές μιᾶς ἐκκοσμικευμένης ἀντίληψης διακονίας, γι’ αὐτό καί ἡ ἀναφορά ὅλων καί γιά ὅλα στόν ἐπίσκοπο δέν εἶναι μία ἁπλή ἀναφορά σέ ἕνα

ἄτομο ἀλλά στόν Ἴδιον, τόν Χριστόν, καί στό «σῶμα τοῦ Χριστοῦ», στήν Ἐκκλησία[15], ἄλλως κάθε τι τό ὁποῖο εἶναι ἔξω ἀπό αὐτή τήν ἐκκλησιαστική-κοινοτική θεώρηση, ἀνεξάρτητα δηλαδή ἀπό τό γεγονός τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας, εἶναι δράση χωρίς ἐκκλησιαστική-εὐχαριστιακή ἀναφορά καί λειτουργία καί χωρίς καμμία σωτηριολογική προοπτική[16].

Γιά παράδειγμα ἡ λειτουργία τῶν ἐνοριακῶν συνάξεων ἤ τῶν κληρικολαϊκῶν συνελεύσεων δέν εἶναι ξένη πρός τή ἐκκλησιαστική παράδοση, ἀρκεῖ νά μήν ἀντιλαμβάνονται τόσο οἱ κληρικοί ὅσο καί οἱ λαϊκοί τήν παρουσία τους σ' αὐτές μέ ἕνα στενά δικανικό πνεῦμα, τό ὁποῖο ἐκφράζεται μέσα ἀπό δικαιώματα, καθήκοντα, ψηφοφορίες, δηλαδή μέ κοσμικά κατηγορήματα καί ἐπίσης νά μή θεωροῦν, ὅτι ἐνεργοῦν ἐρήμην τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐπισκόπου. Οἱ συνελεύσεις αὐτές, ὡς συνέχεια τῆς συλλειτουργίας κλήρου καί λαοῦ, πρέπει νά «βοηθοῦν» τά «ἱστορικά», τά «ἐκ τῆς χειροθεσίας» δηλαδή διακονήματα, νά «ἀνακαλύ-ψουν», μέ κέντρο τή ζωή τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος, τόν ἰδιαίτερο ρόλο τους, τήν κλήση τους καί τή διακονική τους δράση, ὥστε προσφερόμενα νά ἑνωθοῦν μέ τά ἄλλα διακονήματα καί νά συμβάλλουν στήν ἑνότητα καί στήν οἰκοδομή τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, χωρίς τόν κίνδυνο νά ὑποκαταστήσουν τήν ἴδια τήν ἐκκλησιαστική δομή καί τούς φορεῖς Της.

Κέντρο αὐτῆς τῆς συμμετοχικῆς δράσης στή διακονία πρέπει νά εἶναι ἡ ἐνορία, μέ τόν ἐπισκοποκεντρικό της πάντοτε χαρακτήρα, ὡς προέκταση δηλαδή τῆς «ὑπό τόν ἐπίσκοπο» Εὐχαριστίας, μέ ὅ,τι αὐτό συνεπάγεται. Ἐπίσης ὀφείλει νά ἔχει ὡς ἀντικείμενο τῆς δράσης της τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐνοριακοῦ ἔργου καί ὄχι μία ὁλιστική ἀντίληψη διακονίας ἤ παρεμβατικῆς δραστηριότητας μέ τήν ὁποίαν καταστρατηγοῦνται τά ὅρια ἄλλων ἐνοριῶν ἤ ἀκόμη καί ἄλλων ἐπισκοπῶν.

Ἡ ἐνορία δηλαδή ὀφείλει νά ξαναβρεῖ τόν σωστό ὁρίζοντα τῆς ποιμαντικῆς της δραστηριοποίησης μέ τήν ἀξιοποίηση τῶν συγχρόνων μέσων καί δυνατοτήτων ἀξιοποίησης τοῦ ἀνθρωπίνου δυναμικοῦ της καί τῶν πόρων της, εἰκονίζουσα καί μέ τόν τρόπο αὐτό τήν ἑνότητά της μέσα ἀπό τήν κοινωνία τῆς ποικιλομορφίας, τῆς χαρισματικῆς διάκρισης καί τῆς χαρισματικῆς διαφορετικότητας τῶν μελῶν της. Ἡ ποιμαντική της δραστηριότητα πρέπει νά ἀποτελεῖ τό προϊόν τῆς ἐλεύθερης διάθεσης τῶν μελῶν τοῦ ἑνός καί τοῦ αὐτοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος, ὡς συμ-πάσχοντα μέλη πρός τά πάσχοντα ἀδελφά-μέλη (Β' Κορ. 8, 8, 12. 9, 7. Πρβλ. Α' Κορ. 12, 25-26. Ρωμ. 12,15).

Μέ αὐτά τά θεολογικά καί ἐκκλησιολογικά ὅρια καί μόνο εἶναι δυνατόν νά κατανοήσουμε καί νά ἀποδεχθοῦμε ἐκκλησιολογικά κάθε ἔννοια φιλάνθρωπης καί

ἀγαπητικῆς διακονίας.

β. Ἡ ἱερωσύνη καί ἡ «μετ’ ἐπιστήμης» διακονία «ἐν τῷ κόσμῳ».

Στίς δύο προηγούμενες παραγράφους ἀναφερθήκαμε στά στοιχεῖα ἐκεῖνα μέ τά ὁποῖα δομεῖται ἡ ἔννοια καί ἡ ἀνάπτυξη τῆς διακονίας ὡς ἐκκλησιαστικοῦ γεγονότος ἐνῶ τονίστηκε ὅτι μόνο μέ βάση τήν ἐπισκοποκεντρικότητα τῆς λειτουργίας τῆς ἐνορίας, ὡς εὐχαριστιακῆς δηλαδή κοινότητας, εἶναι δυνατόν ἡ Ἐκκλησία νά μήν ταυτιστεῖ μέ τόν κόσμο, ἔστω καί ἐάν ζῆ «ἐν τῷ κόσμῳ» (Ἰωαν. 17, 11). Τί σημαίνει ὅμως αὐτή ἡ σχέση τῆς διακονίας μέ τήν Εὐχαριστία; Ἡ Ἐκκλησία μέσα ἀπό τή Θεία Εὐχαριστία ἀναλαμβάνει τόν κόσμο καί τόν προσφέρει στόν Θεό, γιατί τά πάντα πρέπει νά ἀναφερθοῦν καί πάλι στόν Δημιουργό τους, ἀφοῦ ὅλα προέρχονται ἀπ’ Αὐτόν. Ὑπ’ αὐτήν τήν προοπτική ἡ Ἐκκλησία δέν μπορεῖ νά ἀγνοήσει ἤ νά ἀμελήσει καμμία ἀπό τίς ὄψεις τῆς ζωῆς αὐτοῦ τοῦ κόσμου[17].

Ἡ εὐχαριστιακή ἀναφορά τοῦ κόσμου, ὅπως περιγράφεται χαρακτηριστικά ἀπό τόν Ἀπόστολο Παῦλο κυρίως στίς πρός Ἐφεσίους καί Κολοσσαεῖς ἐπιστολές του[18], ἀποδεικνύει ἀφενός τήν ὑπέρβαση μιᾶς λανθασμένης διχοτόμησης μεταξύ «ἱεροῦ» καί «βέβηλου», δηλαδή μεταξύ Ἐκκλησίας-Εὐχαριστίας καί κόσμου, καί ἀφετέρου ἐπισημαίνει τήν εὐχαριστιακή θεώρηση καί πρόσληψη τοῦ κόσμου, μέ σκοπό τόν ἁγιασμό καί τή μεταμόρφωσή του σέ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ἐπίσης ὑπ’ αὐτή τήν προοπτική καί μόνο ἐπιβεβαιώνεται ἡ σημαντική θέση τῆς Ἐκκλησίας μέσα στόν κόσμο, γιά τή ζωή καί γιά τό μέλλον τοῦ κόσμου ὁλόκληρου ἀλλά καί γιά κάθε διάσταση τῆς ζωῆς ὑλική, πνευματική καί κοινωνική[19], ἐνῶ ἐπιβεβαιώνει καί τόν λόγο τοῦ Μ. Βασιλείου, ὅτι πραγματικοί ποιμένες θεωροῦνται οἱ «τό μέλλον ἀτενίζοντες» και «οὐ τό παρόν διώκοντες»[20].

Ὁ ἐπίσκοπος λοιπόν πρῶτος, ὡς ὁ προεστώς τῆς εὐχαριστιακῆς κοινότητας, καλεῖται νά ἀγκαλιάσει ὑπό τήν προοπτική τοῦ μέλλοντος, ὡς ὁ ἀτενίζων τό μέλλον, τά προβλήματα τοῦ κόσμου καί τῆς ζωῆς καί «μετ’ ἐπιστήμης», κατά τήν ἔκφραση καί πάλι τοῦ Μ. Βασιλείου[21], νά τά ἀντιμετωπίσει ὥστε νά ποιμάνει τόν λαό τοῦ Θεοῦ μέ σκοπό νά τόν κατα-στήσει «βασίλειον ἱεράτευμα» καί «ἔθνος ἅγιον» (Α’ Πέτρου 2, 9).

Τί συνεπάγεται ὅμως αὐτή ἡ «μετ’ ἐπιστήμης» ποιμαντική καί φιλάνθρωπη διακονία τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τόν ἐπίσκοπο πρώτιστα γιά «τά τοῦ κόσμου πράγματα» καί «ἐν τῷ κόσμῳ»;

Πῶς κατανοεῖται δηλαδή ἡ «μετ’ ἐπιστήμης» ποιμαντική τοῦ ἐπισκόπου καί τῶν πρεσβυτέρων χωρίς νά διατρέχει ἡ Ἐκκλησία τόν κίνδυνο τῆς ἐκκοσμίκευσης καί

χωρίς νά ἀλλοιωθεῖ ἡ δομή, ἡ φύση καί ἡ ταυτότητά Της μέ τή διακονική αὐτή δράση;

Μέ βάση τίς ἀρχές καί τίς προϋποθέσεις τῆς ὀρθόδοξης ἐκκλησιολογίας, ὅπως περιγράφησαν προηγουμένως (ἐπίσκοπος-πρεσβύτερος, διάκονοι καί οἱ λαϊκοί καί ὅλοι μαζί ὡς κοινότητα), οἱ ὁποῖες εἶναι δεδομένες καί διαχρονικές καί χωρίς νά μεταβάλλονται μέ τίς ἐποχές, ὁ ἐπίσκοπος καλεῖται μέ βάση τή «διάκριση» καί τήν «οἰκονο-μία» νά ἀσκήσει τή διακονία του πρός τό λαό τοῦ Θεοῦ καί νά «φιλανθρωπεύσει» στά προβλήματά του στά ὅρια τῆς εὐχαριστιακῆς κοινότητας μέ τά «ἐκ τῆς χειροθεσίας» λειτουργήματα καί ὄχι ἀνεξάρτητα ἀλλά πάντοτε καί σέ σχέση πρός τά «ἐκ τῆς χειροτονίας». Στήν πατερική καί κανονική παράδοση τῆς Ἐκκλησίας ἡ «διάκριση» αὐτή καί ἡ «φιλάνθρωπος οἰκονομία» ἀποτελοῦν τρόπους καί μεθόδους ποιμαντικῆς καί διακονικῆς ἔκφρασης τῆς θείας φιλαν-θρωπίας καί συγκατάβασης, γεγονός, τό ὁποῖο ἀπαιτεῖ ἀφενός τήν ἐφαρμογή μιᾶς «ἐξειδικευμένης» ποιμαντικῆς καί ἀφετέρου δράσεις καί ἐνέργειες μέσα ἀπό τίς ὁποῖες θά ἀποκαλύπτεται καί θά φανερώνεται πάντοτε ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ὡς τό περιεχόμενο τῆς ἴδιας τῆς διακονίας τῆς Ἐκκλησίας πάντοτε διά τοῦ ἐπισκόπου[22].

Συμπεράσματα

Τί συνεπάγονται ὅμως ὅλα τά παραπάνω;

i) Ἡ ἐνορία πρέπει νά καταστεῖ τό κέντρο τῆς διακονίας καί τῆς ζωῆς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος. Πρέπει δηλαδή νά γνωστοποιηθεῖ στά χαρισματικά ἐκεῖνα μέλη τῆς ἐνορίας, τά ἐνεργά στήν ἐνοριακή διακονία, ὅτι κανένας δέν περισσεύει στό ἐνοριακό ἔργο, ἀξιοποιώντας μέ τόν τρόπο αὐτό τά «εἰδικά» χαρίσματά τους. Στήν ἐνοριακή διακονία κανένας δέν θεωρεῖται αὐτάρκης ἀλλά οἱ πάντες καλοῦνται νά ὑπηρετήσουν καί νά συν-διακονήσουν ἔστω καί ἐπικουρικά στό ἔργο της. Αὐτή ἡ ἀξιοποίηση προϋποθέτει τήν προσφορά θυσίας καί ἀγαπητικῆς ἐλευθερίας, γεγονός τό ὁποῖο ὁδηγεῖ στόν γνήσιο ἐθελοντισμό, ὡς ἔκφραση μιᾶς ἀπροσωπόλη-πτης καί ἀνιδιοτελοῦς προσφορᾶς ἀγάπης καί ὡς ἀπόρριψη κάθε φίλαυτης διάθεσης ἤ προβολῆς.

ii) Γιά τήν ἀποτελεσματικότερη διακονία τῆς κοινότητας πρέπει νά ἐπιδιώκεται ἡ ὕπαρξη ἐνοριῶν ὄχι πληθωρικοῦ τύπου, ἀλλά μέ ὅσο τό δυνατόν ὀλιγάριθμο ποίμνιο, ὥστε ὁ προεστώς τῆς ἐνορίας νά γινώσκει τά μέλη τῆς ἐνορίας καί νά γινώσκεται ἀπό αὐτά. (Ἰωάν. 10, 14). Γιά τήν ἀρχέγονη Ἐκκλησία τό μικρό ποίμνιο δέν προκαλοῦσε φόβο καί δέν ἀποτελοῦσε πρόβλημα (Λουκ. 12, 32). Ἡ ἐφαρμογή ἐπίσης μιᾶς διακριτικῆς, διακεκριμένης καί «ἐξειδικευμένης» ποιμαντικῆς καί

διακονικῆς ἀντιμετώπισης τῶν προβλημάτων τῶν μελῶν, σήμερα μάλιστα στόν αἰῶνα τῆς ἐξειδίκευσης, «ἀπαιτεῖ» αὐτή τή σχεσιακή γνώση ποιμαίνοντος καί ποιμαινομένων σέ κάθε ἔκφραση τῆς ἐνοριακῆς διακονίας.

iii) Ἡ ἐνορία πρέπει νά λειτουργεῖ ὡς κέντρο διακονίας καί μέσο ὑπέρβασης κάθε νοοτροπίας ἱδρυματικῆς ἀντιμετώπισης τῶν ποιμαντικῶν προκλήσεων. Νά μπορεῖ δηλαδή νά ἀξιοποιήσει δυναμικά τίς σύγχρονες ἀρχές τῆς λεγόμενης «θεωρίας τῶν συστημάτων», δηλαδή τή συνέργεια τῶν μελῶν της, ὥστε τό σύνολο νά ἀποδεικνύεται λειτουργικότερο μέ βάση τό ἄθροισμα τῶν ἐπί μέρους λειτουργημάτων. Ὡς τό ἀποτέλεσμα δηλαδή μιᾶς συμπληρωματικότητας καί συλλογικότητας τῶν χαρισματικῶν μελῶν στό πλαίσιο τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητας καί στά ὅρια τῆς ἐπισκοπῆς. Μία τέτοιου εἴδους μορφή διακονίας δέν ἀξιολογεῖται μόνο ὡς φυσικό γεγονός ἤ μέγεθος ἀλλά κρίνεται κυρίως ἐκ τοῦ συνολικοῦ ἀποτελέσματος καί μάλιστα ὡς ἔκφραση προσφορᾶς καί ἀγάπης.

iv) Ὁ ἐπίσκοπος πρέπει νά ἐμπνεύσει στά μέλη τῶν ἐνοριακῶν-εὐχαριστιακῶν κοινοτήτων ὅτι ἡ Ἐκκλησία σέβεται τήν ἐλευθερία ἀκόμα καί τοῦ ἁμαρτωλοῦ, καταπολεμεῖ ὅμως τήν αἰτία τῆς ἁμαρτωλότητάς του καί τίς συνέπειές της, παρέχουσα ἀπροσω-πόληπτα κάθε δυνατότητα πρός μετάνοια. Πρέπει δηλαδή κάθε μέλος νά βιώσει ὅτι ὁ Χριστός «οὐ γάρ ἦλθε ἵνα κρίνει τόν κόσμον, ἀλλ’ ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι’ Αὐτοῦ» (Ἰωάν. 3, 17), διακηρύσσωντας μάλιστα ὁ Ἴδιος ὅτι «τόν ἐρχόμενον πρός με οὐ μή ἐκβάλω ἔξω» (Ἰωάν. 6, 37). Ὁ σεβασμός αὐτός στήν ἐλευθερία πρέπει νά δίνει στόν ἄνθρωπο τή δυνατότητα τῆς προοπτικῆς γιά ζωή ἐνῶ ὁ ἴδιος ὁ ἁμαρτωλός νά προκαλεῖται ὥστε «ἐν μετανοίᾳ» νά καταστεῖ μέτοχος τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ καί νά μήν ἀποκλείεται ἀπό αὐτή τήν προοπτική. Ἐάν ἡ θέση αὐτή ἠχεῖ παράξενα στίς προκαταλήψεις κάποιων «καθαρῶν», τότε δίκαια καί ἡ φράση τοῦ Χριστοῦ, ὅτι «οἱ τελῶναι καί αἱ πόρναι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τήν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ» (Ματθ. 21, 31), θά ἀποτελεῖ ἀκόμη μία ἄλλη αἰτία σκανδαλισμοῦ τους.

Ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία μόνον ἐάν ἀνταποκριθεῖ διακονικά στίς προκλήσεις τῆς ἐποχῆς μέ βάση τίς ἀρχές τῆς ὀρθόδοξης ἐκκλησιολογίας θά μπορέσει νά δικαιώσει την ἀποστολή τῆς χαρισματικῆς ἱερωσύνης μέσα στόν κόσμο, χωρίς νά διατρέχει τόν κίνδυνο μιᾶς ἐκκοσμικευμένης ἀλλοτρίωσης τῆς ταυτότητάς Της, πού εἶναι πλέον ὁ σύγχρονος «πειρασμός» Της καί τό «σημεῖον τῶν καιρῶν» γιά τήν παρουσία Της καί τή διακονία Της.

Παραπομπές – σημειώσεις

[1]. Βλ. Χρυσοστόμου Σαββάτου, Μητροπολίτου Μεσσηνίας, «Ἡ ἐκκλησιολογική

ἑρμηνεία τῶν ἐκφρά-σεων «κοινωνία Πνεύματος» (Φιλιπ. 2,1) καί «κοινωνία τοῦ ἁγίου Πνεύματος» (Β΄ Κορ. 13,13) ὡς δημιουργική συνάντηση Ἑλληνισμοῦ καί Χριστιανισμοῦ στή σκέψη τοῦ ἀπ. Παύλου», ΘΕΟΛΟΓΙΑ 92 (2021), σελ. 7-34.

2. Γιά τόν ἐπίσκοπο καί τόν πρεσβύτερον, πρβλ. Ἰωάννου Ζηζιούλα, Μητροπολίτου Γέροντος Περγάμου, Ἔργα Α΄ Ἐκκλησιολογικά Μελετήματα, ἐκδ. Δόμος, Ἀθήνα 2016, σελ. 553-595.
3. Γιά τή θέση τοῦ διακόνου καί τήν ὅλη προβληματική περί αὐτοῦ, βλ. π. Γεωργίου Φλωρόφσκυ, «Ὁ διάκονος ὡς πρόβλημα στήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία», Θεολογία 81 (2010), σελ. 159-178 (καί σελ. 179-186 σχολιασμός ἀπό τόν Αἰδεσ. Δημήτριο Μπαθρέλλο).
Γιά τή τάξη τῶν «λαϊκῶν» ὡς δομικοῦ λειτουργήματος στήν Ἐκκλησία, βλ. Βασ. Θερμοῦ, Τό ξεχασμένο Μυστήριο, Ἀθήνα 2003 (ὅπου καί βιβλιογραφία). Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Σαββάτου (νῦν Μητροπολίτη Μεσσηνίας), «Ἡ ἀξιοποίηση τῶν λαϊκῶν στό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας», Ἐφημέριος -Ἰούνιος 2004, σελ. 3-7
Ἡ ταύτιση τῶν ὅρων «κοινότητα» καί «κοινωνία» στούς ἀποστολικούς χρόνους θεωρεῖται δεδομένη (βλ. Χρ. Βούλγαρη, «Ἡ Ἐκκλησία ὡς ἡ κατ’ ἐξοχήν κοινωνία κατά τήν Καινήν Διαθήκην», Ἐκκλησιαστικός Κήρυκας Γ’ (1991), σελ. 28-53. Γιά τήν ἐκκλησιολογική σημασία αὐτῆς τῆς σχέσης, βλ. J. Zizioulas, L’ Ętre ‘ecclesiale, Gene’ve 1981, σελ. 103.
Ἰουστίνου, «Ἀπολογία» Α΄, 67, 6, ΒΕΠΕΣ 3, 198.

7 . Βλ. ΣΤ’ καν. Ἁγ. Ἀποστόλων καί τούς παράλληλους.

8. Πρβλ. ΙΗ’ καν. Α’ Οικουμ. καί Α’ καν. τῆς Ἀντιοχείας. Βλ. Ἰωάννου Ζηζιούλα, Μητροπολίτου Γέροντος Περγάμου, Εὐχαριστίας Ἐξεμπλάριον, Μέγαρα 2011, σελ. 57.

9 .Ἔνθ’ ἀνωτ, σελ. 58. Πρβλ. ΙΘ΄ καί ΞΔ΄ καν. Πενθέκτης, ὅπου τονίζεται ὅτι ἀκόμη καί τό κήρυγμα ὡς στοιχεῖο τῆς διακονίας καί τῆς ποιμαντικῆς τοῦ ἐπισκόπου, ὡς «διδασκαλικόν ἀξίωμα», δέν μποροῦν νά τό διεκδικήσουν οἱ λαϊκοί καί «νά κινοῦν λόγον ἤ νά διδάσκουν δημοσίως» (βλ. Ἑρμην. Βαλσαμῶνα).

Πρβλ. ΛΗ’ καί ΛΘ΄ καν. Ἁγ. Ἀποστόλων. Πρβλ. Γεωργίου Καψάνη, Ἡ ποιμαντική διακονία κατά τούς ἱερούς κανόνας, ἐκδ. ΑΘΩΣ, Πειραιεύς 1976, σελ. 95.
11. Πρβλ. ΚΔ’ καί ΚΖ’ καν. Λαοδικείας καί ΟΖ’ καν. Στ’ Οἰκουμενικῆς συνόδου. Βλ. Εὐχολόγιον τό Μέγα, ἐκδ. ΑΣΤΕΡΟΣ, Ἀθῆναι 1980, σελ. 184-189 καί 686-691.

12 . Πρβλ. ΙΣΤ΄ καν. Πενθέκτης. Ἰ. Χρυσοστόμου, «Ὑπόμνημα εἰς τάς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων», Ὁμιλία ΙΔ΄, PG 60, 116. Στό Μαρτύριο τοῦ Μάρκου, κείμενο τοῦ 4ου

αἰώνα περίπου, ἀναφέρεται ὅτι στήν Ἀλεξάνδρεια ἐκτός ἀπό τόν ἐπίσκοπο ὁ Μᾶρκος χειροτονεῖ τρεῖς πρεσβυτέρους, ἑπτά διακόνους καί ἄλλους ἕνδεκα «εἰς τήν ἐκκλησιαστικήν ὑπηρεσίαν» (Δ. Μόσχου, Ἀπό τόν Ὄσιρι στόν Υἱό Δαυίδ. Ἡ γένεση καί τό ἀρχέγονο πολίτευμα τοῦ Χριστιανισμοῦ στήν Αἴγυπτο, ἐκδ. ΠΑΡΟΥΣΙΑ 2002, σελ. 27). Μέ τόν ὅρο «διακονία» φαίνεται ὅτι χαρακτηρίζεται κάθε μορφή ἐκκλησιαστικοῦ ἔργου (βλ. Γ. Γαλίτη, «Μαρτυρία καί Διακονία ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ», "Πόνημα Εὐγνωμον" ἐπί τῇ 40ετηρίδι συγγραφικῆς δράσεως καί τῇ 35ετηρίδι καθηγεσίας του καθηγητοῦ Βασιλείου Μ. Βέλλα, (ἀνάτυπο) Ἀθῆναι 1976, σελ. 16).

13. Ἰωάννου Ζηζιούλα, Μητροπολίτου Γέροντος Περγάμου, Ἔργα Α΄ Ἐκκλησιολογικά Μελετήματα, ἐκδ. Δόμος, Ἀθήνα 2016, σελ. 243.
14. Ἰωάννου Ζηζιούλα, Μητροπολίτου Γέροντος Περγάμου, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 395.
Πρβλ. Ἰγνατίου Ἀντιοχείας, Πρός Σμυρναίους Η΄, 2, ΒΕΠΕΣ 2, 281, 24-25.
16. Ἰωάννου Ζηζιούλα, Μητροπολίτου Γέροντος Περγάμου, «Θεία Εὐχαριστία καί Ἐκκλησία», ἐν Τό Μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Πρακτικά Γ΄ Πανελληνίου Λειτουργικοῦ Συμποσίου. (Σταυρούπολις Θεσσαλονίκης, 14-17 Ὀκτωβρίου 2001), Ἀθήνα 2004, σελ. 38.
17. Ἰωάννου Ζηζιούλα, Μητροπολίτου Γέροντος Περγάμου, Ἔργα Α΄Ἐκκλησιολογικά Μελετήματα, σελ. 391.
18. Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 389.
19. Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 391
20. Πρβλ. Μ. Βασιλείου, «Ὁμιλία» ΚΓ', 4, ΒΕΠΕΣ 54, 215, 4.
21. Μ. Βασιλείου, «Ἐπιστολή» 92, ΒΕΠΕΣ 55, 123, 2 : «Οἱ ποιμαίνοντες μετ' ἐπιστήμης τό ποίμνιον τοῦ Κυρίου».
22. Πρβλ. Χρυσοστόμου Σαββάτου, Μητροπολίτη Μεσσηνίας, «Τά Ἐκκλησιολογικά κριτήρια ἐφαρμογῆς καί ἄσκησης τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Οἰκονομίας», Πατριαρχική Ἀνώτατη Ἐκκλησιαστική Ἀκαδημία Κρήτης, Ἐπιστημονική Ἐπετηρίδα, τόμος Ε΄ (2016), σελ. 177.

Δείτε ΕΔΩ τους ομιλητές

Διαβάστε επίσης:

Μαρτυρία εκκλησιολογίας και θεολογίας οι εισηγήσεις των τεσσάρων Μητροπολιτών στη 12η Κληρικολαϊκή της Αρχιεπισκοπής Αυστραλίας

Έναρξη 12ης Κληρικολαϊκής της Αρχιεπισκοπής Αυστραλίας: «Είμαστε έτοιμοι για το μέλλον», φώναξαν όλοι μαζί

Ανακήρυξη του Αγίου Παϊσίου του Αγιορείτου σε Προστάτη της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αυστραλίας

Θυατείρων Νικήτας: «Αγαπώ την Αυστραλία και είμαι εδώ για να σας βοηθήσω»

Τη δυναμική της συμπόρευσης στην Αρχιεπισκοπή Αυστραλίας, ανάδειξε η 12η Κληρικολαϊκή Συνέλευση